

# PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 3

Ljubljana 1. februarja 1950

Leto I.

## KAJ PA ZDAJ?

Leto in leto je pokazalo prosvetnim delavcem nove perspektive. Resolucijo III. plenarnega zasedanja CK KPJ o nalogah v šolstvu in referat tov. Milovana Djilasa so sprejeli prosvetni delavci z velikim zadovoljstvom, ker sta pokazala bistvo pravilne dejavnosti na kulturno-prosvetnem področju in naznala naloge ter pot, po kateri naj se ta dejavnost odslej razvija. Resolucija ni po svoji demokratični širini in po svoji socialistični vsebini pokazala samo na neki zgolj strokovni pomen šolstva, ampak je postavila tudi temelj za vrednotenje kulturnega in duševnega dela sploh. Bistvo njene široke kulturnosti zato ne presega samo področja šolstva, ampak bo kot ogromna kulturna pridobitev segla tudi daleč čez meje naše domovine. Njena visoko kulturna vsebina bo še višje dvignila naš ugled med narodi in bo vsemu svetu pokazala pot, po kateri gradimo socializem pod vodstvom svoje Partije in tov. Tita.

Posebno dragocena je resolucija nam prosvetnim delavcem zaradi dveh stvari. Najprej zato, ker postavlja skrb za vzgojo ljudi in s tem v zvezi pedagoško vlogo pri gradnji socializma na prvo mesto, in zato, ker ji določa delokrog prosvetnega kadra. Pojmovanje vloge prosvetnega kadra doslej čestokrat ni bilo dovolj jasno niti nam samim, kaj šele ostalim, ki so naloge prosvetnega delavca tolmačili na kaj različne načine.

Cepprav so ljudske množice dale tudi doslej prosvetnemu delu vse priznanje, je vendarle resolucija tako izpodobna, da se bo naše delo odslej, lahko bi rekli, revolucionarno poglobilo in rodilo iz dneva v dan lepše uspehe. Vedno prihajajo novi in novi dokazi iz vseh vrst prosvetnih delavcev, ki kažejo globoko hvaležnost Partiji za ta kulturni dokument in iz vseh krajev nam poročajo prosvetni delavci o svojem pozitivnem delovanju, ki ga je razgibala resolucija. Ko je v prvih dneh po izidu resolucije nekatere sindikalne funkcionarje zaskrbelo, če ne bo resolucija imela za sindikalno delo tudi svojo negativno stran, češ, da se bodo odslej mnogi prosvetni delavci usmerili zgolj na strokovno in šolsko delo, se je pa že v tem času izkazalo, kako nepolitičen je bil ta strah. Saj je ob nakazovanju nalog resolucija še posebej poudarila, da so šolske dolžnosti vezane na družbeno vzgojno delo v najširšem pomenu.

Ko so v teh dneh naše sindikalne podružnice imele svoje občne zbornice, so članj podružnic v analizi dela, v diskusiji, kakor tudi pri volitvah razpravljali in se razpravljajo o svojem dosedanjem in svojem bodočem delu predvsem v zvezi z nalogami resolucije, ki tvori tako vsebinsko jedro občnih zborov.

Danes se umika mnenje, ki je vladalo ponekod tudi med prosvetnimi delavci, da je sindikalna organizacija tisti forum, ki mora članstvu predvsem posredovati nakup ali celo nabavljati življenjske potrebščine (tako pravijo n. pr. v kočevskem okraju), ker da je sicer sindikat čisto odveč. Polet, ki so ga pokazale mnoge podružnice v teh dneh, ko predlagajo in že tudi izvajajo boljše organizacijo dela, boljše in točnejšo povezavo in pozitivno vsebinsko delo za poglobitev vzgojnih in strokovnih uspehov, bo vse te »praktike« kaj kmalu poučil o pravem bistvu sindikata.

V tej zvezi smo naleteli tu in tam tudi na namerno napačno tolmačenje resolucije v tem smislu, da so nekateri posamezniki — in vedno samo posamezniki — hoteli izkoristiti namen resolucije. Bilo je že nekaj primerov, da so hoteli nekateri v senci resolucije izsiliti n. pr. svojo takojšnjo premostitev, zamenjavo stanovanja in slinco ne glede na okoliščine in posledice za skupnost.

»Prosvetni delavec« je v svojih prvih dveh številkah nanizal vrsto novih nalog, predvsem za ideološki in strokovni študij. Mnogi naši člani, ki so samo površno prebrali program ideološkega in strokovnega študija, tožijo, da je programa preveč, da je program mestoma pretežek, da ni še na razpolago dovolj gradiva ali da že v razredu delajo za dva in imajo časa še samo za »praktično« delo, kar trdijo predvsem nekateri člani iz podeželja. Program študija je okviren program. Ze sam program navaja osnovno in pomožno literaturo, kar kaže na njegovo diferenciacijo, tako da morejo vsi tisti, ki ga hočejo boljše in globlje obdelati, najti tudi

vse pomožne vire. Razen tega nikakor ne mislimo, da je ta program tako neizprosno obvezen in da bodi za vse člane enak. Program hoče predvsem nuditi orientacijo pri študiju najvažnejših tem in pomagati pri izboru važnejših tem. Mnoge naše organizacije, podružnice in okrajni odbori, ki so to pravilno razumeli, so si program tudi prilagodili, nekatere teme, ki so jih morda že preštudirali, tudi izmenjali, kar je njihova pravica in tudi njihova dolžnost. Cisto jasno je, da bodo kraji, ki imajo več prilike za sestajanje, več možnosti za boljše pomoč, študij drugače organizirali, kakor pa člani, ki so raztreseni po oddaljenih vaseh.

Prosvetni delavci danes se upravičeno tožijo zaradi preobremenjenosti z delom. Bilo bi morda zelo zanimivo ugotoviti, kaj vse prosvetni delavci danes opravljajo. Evidenca o tem je nepopolna, kriterij pa neenoten. Dočim mnogi prosvetni delavci niti nečejo dajati podatkov o svojem delu — ti navadno največ delajo — ker se jim to ne zdi niti važno niti potrebno, pa nekateri drugi streme celo za »rekorderstvom« in hočejo zabeležiti vsako uro tudi nevažnega dela ali celo brezdelja za »dokaz« svoje zaposlenosti. Povprečna dnevna delovna zaposlitev večine prosvetnih delavcev pa po vseh verodostojnih podatkih ni manjša od 12 do 14 ur, kar je brez dvoma tako visoko število, da ne more biti v korist ne strokovnemu delu ne zdravju prosv. del. Če kvaliteta pouka pada, je to nujna posledica preobremenitve in preutrujenosti. Mnogi prosvetni delavci tako politični kot šolski, kulturni in znanstveni čestokrat izjavljajo, da opravljajo zaradi pospešenega dela pri izgradnji socializma svoje redne posle na obrtniški način, ker nimajo dovolj časa za pripravo na pouk, predavanje, predstavo ali celo za umetniško delo. Istočasno pa je tudi še mnogo prosvetnih delavcev, ki opravljajo zgolj ozko službeno delo in še to pogosto površno, vse svoje »prosvetne« ure, počitnice ali dopuste pa temeljito izrabijo samo za sebe tudi tedaj, ko so njihovi sotovariši močno zaposleni z nujnimi deli.

Ze na II. občnem zboru RO SPD Slovenije se je več diskutantov dotaknilo vprašanja tako imenovanega praktičizma. V čem se kaže praktičizem prosvetnih delavcev? Javlja se v zelo različnih oblikah. Njegova najbolj splošna oznaka je vsestranska, brezperspektivna stalna »zaposlitev«, ki večinoma nima prav nobene zveze z vzgojnimi ali strokovnim delom. V praksi se nizejo te oblike od pometanja dvoran, pomivanja posode, lepljenja plakatov, raznašanja pošte, tekanja za kakimi drobnimi preskrbstenimi predmeti za priveditve do večnega sestankarstva, govorništva, skratka, v oblikah odkimanja od pravega dela k zaposlitvi s takimi opravki, ki nimajo prave zveze z življenjem in samo ustvarjajo nekak videz važnosti. Nikakor pa ne gre pod pojem praktičizma uvrščati tudi tista mnoga nujna organizacijska dela, ki jih je potrebno izvršiti za dober in pravičen potek družbenih akcij.

Ta pojav nam v zvezi z resolucijo nalaga razbremenitev posameznikov od takega dela. Pojm razbremenitve pa morajo naši člani pravilno razumeti. Dočim govori nekje resolucija o razbremenitvi po časovni zaposlenosti, kar bodo z uredbo o maksimalni zaposlitvi prosvetnih delavcev uredile naše upravne oblasti, govori na drugem mestu o razbremenitvi prosvetnih delavcev pri nevažnih praktičnih delih, pri takih, ki bi jih lahko tudi drugi opravljali. Ko se bo to zgodilo, se bo ravno prosvetni delavec tudi po načelih svoje sindikalne organizacije mogel in moral vse bolj posvetiti tistim poslom, ki jih njegov poklic zahteva: ideološkemu in strokovnemu študiju. Pri tem je seveda treba upoštevati ter tudi priznavati za redno in važno delo tudi čas, ki ga za razvoju boljše kvalitete vsak prosvetni delavec nujno potrebuje pri pripravi za svoje redno strokovno delo. To velja za vse stroke prosvetnih delavcev: od administrativnih, šolskih, političnih in znanstvenih do književnikov in umetnikov. Pri tem nam pa resolucija nalaga ogromno odgovornost: svoje delo moramo presmeriti tako, da bomo prihajali do vedno boljše kvalitete dela. Zato je treba v sistem sindikalnega dela uvesti še mnogo več samokritike, več samoiniciativnosti in vedno z novimi predlogi izboljševati delo v šolstvu, znanosti, kulturi in

na vzgojnem polju sploh. V zvezi s tem se bo treba še vse bolj kot doslej boriti tudi za pravilno uveljavljanje in izvajanje uredb o preskrbi, stanovanju, kurivu in nagrajevanju prosvetnih delavcev. Naše oblasti že pripravljajo nove uredbe o nagrajevanju, napredovanju, otvarjanju magazinov itd., ki bodo nudile posebne prednosti in oporo predvsem vaškim učiteljem. Zato pa je potrebno, da naše sindikalne organizacije še vztrajneje delajo na to, da se omenjene uredbe začnejo takoj in pravilno izvajati. Nikakor ne bi smeli dovoliti pojavov, da prosvetne delavce (kakor se je to pokazalo v zadnjem času v Konjicah, Mariboru in na Jesenicah) odstranjujejo brez dovoljnih razlogov iz menz ter se sploh ne brigajo za to, da bi nudili prosvetnim delavcem osnovna sredstva za normalno preživljanje. Le s pravilno organizacijo v preskrbi se bo mogel prosvetni delavec še bolj posvetiti svojemu osnovnemu vzgojnemu delu. To pa velja še prav posebej za naše politične delavce in za tako imenovane aktiviste sploh, ki vrše svoje težke naloge čisto brez odmora in brez reda v prehrani, obleki in stanovanju in zaradi tega telesno hirajo. Tem bomo morali dati največ pomoči.

Prav posebno je danes zaposten z najrazličnejšimi deli prosvetni delavec na vasi. Češče kakor drugod uporabljajo vaškega učitelja sploh za vse. Star pedagoški izrek, da mora učitelj vse vedeti, v nekem oziru še vedno velja, toda treba ga je pravilno tolmačiti, saj poudarja tudi ta izrek predvsem vzgojni smisel in vzgojno vlogo učiteljevega dela. Razgledanost učitelja pa se ne da doseči s tem, da bo učitelj vse sam opravljal, da bo moral biti vsak učitelj režiser, pevovodja, knjižničar, tajnik, blagajnik itd. So celo primeri, ko posamezniki naravnost diktirajo učitelju na vasi posle, ki bi jih naj opravljal, ne glede na njegovo zmogljivost, nagnjenost, zmožnost ali vzdržljivost. Tu je še posebno treba naglasiti, da bodi tudi na vasi vloga vseh prosvetnih delavcev prvenstveno vzgojnega značaja, da torej prvenstveno vzgaja nove kadre za kulturno, prosvetno, politično ali organizacijsko delo. Da bi pa to zmoželi, se mora najprej sam teoretično poglabljati v ideološkem in strokovnem smislu, tudi mora mnogo čitati in študirati, da bi potem mogel svetovati in pravilno usmerjati delo. S tem pa zopet ni rečeno, da prosvetni delavec ne bi smel opravljati mnogih konkretnih poslov pri svojem izvenšolskem delu. Mnoge knjižnice, sekcije društev, tečaj in zadruge uspevajo ravno zaradi konkretnega in »pravičnega« njegovega dela. Tako je predvsem tam, kjer je pri izvajanju takega dela potreben razgledan ali šolan človek. Toda tudi tu mora biti osnovni princip, da bodi vse njegovo delo usmerjeno v vzgajanje novih kadrov.

Ali bomo torej pri svojem bodočem načrtu opustili tudi take posle? Grupe in podružnice naj v povezavi z masovnimi organizacijami že pred občnimi zbori temeljito prediskutirajo vsa ta vprašanja in naj konkretizirajo, kje je učitelj za družbeno in kulturno delo še potreben, kje pa bo treba delo drugače organizirati, pri katerih delih bomo razbremenili prosvetnega delavca in pritegnili k takemu delu aktivne člane drugih organizacij. Prav tako pa naj sindikalne organizacije razpravljajo o tem, kje vse je potrebno poglobljeno strokovno delo in kdo ga naj vodi, ter kako je treba usmerjati naše kulturno življenje, da bo še bolj uspešno.

Vprašanje produktivnosti in ustvarjalnosti dela so n. pr. že načeli na sestanku sindikalni prosvetni funkcionarji v Mariboru, ko so predlagali, naj se tudi prosvetnim delavcem prizna naslov udarnika ali kak drug, temu enakovreden naslov, z vsemi prednostmi, ki jih uživajo udarniki. Mnogokje se je doslej duševno in umsko delo podcenjevalo. Posebej je treba pri tem omeniti dolgotrajna prizadevanja, ko se prosvetni delavci v nekaterih krajih niso mogli sporazumeti z vodstvi množičnih organizacij o vprašanju prostovoljnega dela. Se vedno mnogi podcenjujejo pomen dela prosvetnih delavcev v kolonijah, šolskih kuhinjah, pri predavanjih, v knjižnicah itd. kakor tudi pomen širšega kulturnega dela aktivnih članov raznih kulturno-umetniških društev in skupin pri vajah, nastopih, koncertih itd., in nikakor ne registrirajo tega njihovega dela za »prostovoljno«, torej za enakovredno fizičnemu delu, ampak celo silijo te — najbolj delavne člane

## 26 LETNICA

### LENINOVE SMRTI

Preteklo je 26 let od smrti Vladimirja Iljiča-Lenina, genialnega misleca in znanstvenika, nesmrtnega vodnika delovnega človeka.

Spomin velikega Lenina je počastil mestni komitet KPS z akademijo, na kateri je imel slavnostni govor član CK KPJ minister tov. Ivan Regent. Iz njegovega govora prinašamo nekaj glavnih misli.

Lenin je bil vodnik in učitelj proletariata ter vsega delovnega ljudstva, daljnoviden in neustrašen, ki ni poznal okostenelih oblik, nikakršnih večnih dogem. Bil je rojen voditelj proletarske vojske, genij delavskega razreda. Smrtno je sovražil sleherni obliko suženjstva ali zatiranja in se boril vse življenje proti njima.

Naši narodi so ponosni, ker so uresničili tudi v svoji deželi starodavno težnjo delovnih ljudi vseh narodov, osvoboditev človeka, za kar se je boril Lenin in pozival v boj. Toda, kako združiti ta Leninov boj proti zatiranju, z bojem današnjih voditeljev Informbiroja proti naši deželi? Ali jih je Lenin učil, naj se borijo proti deželi, ki gradi socializem? Da se borijo proti socializmu?

Leninu marksizem ni bil dogma, marveč napotilo. Učil je, da se morajo marksisti razvijati v vseh smereh, če nočejo zastati za življenjem. Svaril je pred mehaničnim posnemanjem tujih izkušenj, ki morejo biti le gradivo, katerega je treba obdelati samostojno!

Tako je Lenin učil, da si mora vsak narod poiskati in najti — na podlagi marksističnih načel — svojo pot v socializem, ki je lahko kdaj enaka poti drugih dežel, ni pa nujno, da bi morala biti. To ne velja samo za ruske marksiste, marveč za marksiste vseh dežel. Toda našli so se pri Informbiroju modrijani, ki očitajo naši Partiji, da je začela graditi socializem tako, kot je bilo primerno naši deželi. Toda naš socializem smo začeli graditi resno, na trdni podlagi. Zato tudi uspeva in zato ga bomo tudi zgradili!

Tako kot boj proletariata za socializem je tudi graditev socializma delo socialistično zavestnih ljudi. Zato moramo v naših vrstah nenehno utrjevati socialistično zavest.

### Šola izven življenja, izven politike je laž in hinavščina.

LENIN

— da morajo razen tega ogromnega posla opravljati še razna fizična dela. Šele tedaj so enakovredni in šele za tako delo dobivajo potem dobro oceno ali nagrado!

Seveda bi bilo povsem nepravilno, če bi se sedaj povsem odpovedali fizičnemu prostovoljnemu delu, ki daje bogate pobude in je tudi ogromna materialna pomoč pri izgradnji socializma. Važno je, da se tudi prosvetni delavci udeležujemo takih del. Toda nepravilno bi bilo opravljati prostovoljna fizična dela za vsako ceno, četudi bi pri tem trpelo strokovno, politično ali celo znanstveno delo. Tudi storilnosti in zmogljivosti fizičnega prostovoljnega dela ne moremo ocenjevati po enem kopitu. Naše organizacije bi morale tudi o tem vprašanju temeljiteje razpravljati in dajati svoje predloge.

Kaj torej zdaj? Resolucija nam je dala tako bogato vsebino, da bo predmet za študij in razpravljanje ne samo na občnih zbiorih, sejah, sestankih, v društvih, organizacijah in šolah, ampak bomo iz nje dolgo vrsto let črpali smernice za razvoj socialističnega šolstva in kulturnega dela. Od sindikalnih organizacij pričakujemo novih predlogov, sklepov, nakazovanja novih problemov in izvrševanja novih nalog, ki nastajajo v zvezi s tem. O vsem tem pa je treba stalno poročati in pisati. Resolucija mora obogatiti vsebino našega dela, dati mu mora nove

Znameniti Leninov rek, da »brez revolucionarne teorije ni revolucionarne gibanja« velja v polni meri tudi za graditev socializma. Naši ljudje zaradi preobremenjenosti z vsakdanjim, praktičnim delom čisto zanemarjajo teorijo in učenje marksizma. Toda preobremenjenost z delom nikakor ne more biti opravičilo. Učenje marksizma-leninizma pa ne pomeni, da znaš na izust nekaj fraz. Gre za to, da bi se znali naši ljudje posluževati marksizma-leninizma pri svojem vsakdanjem delu, da bi gledali marksistično na sleherni pojav naše družbene stvarnosti.

Navzlic velikim uspehom, ki smo jih dosegli na vseh področjih, se ne smemo vdati samozadovoljstvu. Samozadovoljstvo je grob resničnega napredka. Ravno resolucija III. plenuma nas uči, kako kritično gleda naša Partija na stvarnost. Uči nas pogumno uporabljati orožje kritike in samokritike, poleg tega pa tudi vsakodnevno poglabljati svoje znanje. Lenin je zahteval od komunistov, da si osvoji vse znanje, kar ga je nakopičilo človeštvo. Proletarska kultura — tako je rekel — ni padla z neba, ampak je rezultat tistega nakopičenega znanja, ki si ga je človeštvo nabralo v zgodovini.

Naša Partija in naše delovno ljudstvo, vsi si prizadevamo, da bi se ravnali povsod po Leninovih naukih. Vemo, da ne moremo zgraditi socializma drugače, kot da postavimo najprej težko industrijo, nato lahko, in da moramo dvigniti naše kmetijstvo. To tudi delamo — sami, brez pomoči od zunaj.

Lenin se ni nikoli bal težav, učil je druge, kako jih je treba premagovati. Naši narodi sledijo tudi v tem pogledu njegovemu zgledu.

Ne bojimo se težav, ne dela, niti boja! Stvar socializma, katere smo se lotili, je veličastna. Pri tem velikem delu nas informbirovske klevete le utrjujejo v veri, da smo na pravi in pravični poti. Z gradnjo socializma gradimo sebi boljše bodočnost, gradimo mednarodnemu proletariatu novo trdnjavo v njegovem boju za socializem, hkrati pa najboljši spomenik velikemu voditelju in učitelju delovnega ljudstva vseh dežel.

Slava Leninu!

Jože Zorn

# POROČILA IZ RAZNIH KRAJEV

## O preskrbi nam poročajo

**Iz Trbovelj:** Tukajšnje poverjenstvo za prosveto pri OLO še ni sklicalo sestanka, na katerem bi se razpravljalo o Odločbi o preskrbi prosvetnih delavcev. Nujno pa je potrebno to urediti, tako v industrijskih središčih, kakor na vasi, kjer pridejo prosvetni delavci s težavo do predmetov garantirane preskrbe. Blago se navadno deli v času, ko mora prosvetni delavec biti v šoli. Kljub velikim potrebam po industrijskem blagu imajo še mnogi člani neizkoriščene nakaznice, ker ne utegnejo čakati pred poslovalnicami, pa si morajo najnujnejše stvari nabavljati na prostem trgu. Okrajni odbor SPD si zelo prizadeva, da bi dobili prosvetni delavci tukajšnjega okrajna svojo trgovsko poslovalnico, ki bi oskrbovala prosvetne delavce z vsemi predmeti garantirane preskrbe. Dosegli smo, da je predsednik OLO že podpisal odlok o ustanovitvi poslovalnice 1. XII. 1949, pa je izvedba ostala na mrtvi točki.

**Iz Idrije:** Na poverjenstvu za trgovino in preskrbo se je vršila konferenca s predstavnikami sindikata zaradi preskrbe prosvetnih delavcev v našem okraju. Določili so, da bodo imeli prosvetni delavci ob četrtkih v trgovini MLO prednost pred ostalim občinstvom. V praksi pa se je izkazal tak način neprikladen, ker izjava pri čakajočem občinstvu kritiko in nerazpoloženje in so prosvetni delavci deležni marsikake neprijetne opazke. Za nas je edino prikladno, da vsako četrtno, ko prejmemo nove tekstilne nakaznice in dobi trgovina nov kontingent blaga, rezervirajo prvi četrtek samo za prosvetne delavce. Ta predlog smo poslali tudi na odločilno mesto v Idriji.

**Iz Kamnika:** Tovariši predsednik poročila o vseh intervencijah na poverjenstvu za preskrbo, kjer so naleteli pri poverjeniku tov. Pavlinu na »gluha ušesa«, in so z njegovo rešitvijo prav tam, kjer so bili v času najhujše prehranjevalne krize. Sploh pa kaže tov. Pavlin kaj čuden odnos do naših prosvetnih delavcev, prav tako pa tudi tov. Flerin, referent za preskrbo. Ko se je obrnil tov. predsednik na oba zaradi papirja, mu je tov. Pavlin prav ironično dejal: »Če nimaš papirja, pač ne boš odgovarjal na dopise! Menimo, da tu pač ni potreben komentar! Sicer se je oglasil pri predsedniku tov. Podgoršek, trgovinski inšpektor tukajšnjega OLO, in mu obljubil, da se bo preskrba prosvetnih delavcev kamniškega okraja kmalu občutno izboljšala.

**Rogaška Slatina:** Sestanka za preskrbo še ni bilo. Pri nas je preskrba še zelo slaba. Večina članstva je brez kuriva, maščobe za december še ni, nereditno prejmemo živilske nakaznice, težko pridemo do blaga, ker nihče od nas nima časa čakati v vrsti po več ur. Moko za kruh si kupijo nekateri izposojati pri kmetih, kar nikakor ni dobro. Kako naj bo potem prosvetni delavec revolucionaren, če pa je odvisen od kulakov?

**OOSP Ptuj:** Dopis Oblasnega odbora mariborske oblasti — poverjenstva za trgovino in preskrbo — nas obvešča, da je treba takoj določiti posebno trgovino, v kateri naj se oskrbujejo učitelji. Do sedaj nismo dosegli drugega, ko da je poverjenstvo za trgovino in preskrbo pri OLO Ptuj oddvojilo kontingent manufakturnega blaga. Lokal za trgovino so sicer našli, vztrajajo pa pri tem, da poverjenstvo za trgovino in preskrbo OLO Ptuj ne more te trgovine založiti s potrebnim blagom in živili. Zatevajo, da se moramo sami pobrijeti, da bo MTP potrebne kontingente nakazalo na Oblast, ta pa na okraj. — Zakaj bi delali enostavno, če se pa da komplicirano?

**Soštanj:** Na podlagi Odločbe o preskrbi učiteljev je OLO Soštanj, poverjenstvo za trgovino in preskrbo določilo industrijske in gozdno-lesno-industrijske magazine v našem okraju za preskrbo prosvetnih delavcev z živili in industrijskim blagom. Prosvetni delavci iz Soštanj pa so se nadalje oskrbovali v trgovini, ki je bila ustanovljena na pobudo ROSD za prosvetne delavce že pred približno enim letom — v katero pa so se vključili tudi uslužbenci OLO.

En mesec so prosvetni delavci v našem okraju neovirano v omenjenih magazinah nakupovali. Sedaj so nastopile sledeče ovire: 1. S 1. I. 1950 prosvetni delavci iz Soštanj po odločbi OLO ne morejo več nakupovati v okrajni trgovini (ki je bila ustanovljena izrecno za prosvetne delavce in uslužbence OLO) — nego kupujejo tam le uslužbenci OLO. Po večkratni intervenciji so nam izjemoma dovolili, da kupujemo tam še do 1. februarja.

2. Od tega dne dalje pa bi morali dobivati živila in industrijsko

blago v gozdno-lesno-industrijskem magazinu v Soštanju. To pa je že sedaj zabranila Uprava gozdno-lesno-industrijskih magazinov v Celju. Po tej prepovedi gozdni magazin v Soštanju ne sme vključiti nobenega prosvetnega delavca.

Odbor podružnice je interveniral pri predsedniku in tajniku OLO, pri poverjenstvu za prosveto, pri poverjenstvu za preskrbo, stvar pa se ne premakne nikamor.

**Jesenice:** Člani profesorskega zbora tukajšnje gimnazije so ostali zaradi nerazumevanja tovarniških faktorjev in zaradi malomarnosti OLO-ja brez hrane. To dejstvo je bilo le zadnji člen v dolgi verigi zapostavljanja prosvetnih delavcev na Jesenicah, ki je izzvalo splošno razburjenje med nami v toliki meri, da so ostali trije popoldanski razredi brez pouka, ker so bili predavatelji v zbornici in čakali na vrnitev tov. direktorja, ki bi jim moral sporočiti, kaj je opravil s svojo intervencijo pri OLO. Ker ni bilo nikakršnega odgovora, so učence brez pouka pustili domov.

V stanovanjskem vprašanju bimo trd boj za sleherno čumnato, ki nam jo nakažejo. Precejšnje

## Sodelovali so na volitvah

**Ljutomer:** Ob zadnjih volitvah je bilo iz vrst prosvetnih delavcev ljutomerskega okraja izvoljenih v odbore KLO naslednje število naših članov:

Iz podružnice SPD Ljutomer 8. (kandidiralo 9);  
iz podružnice SPD Križevci 2. (kandidiralo 4);  
iz podružnice SPD Sv. Miklavž 4. (kandidiralo 5).  
Skupaj je bilo izvoljenih 14 članov, kandidiralo pa jih je 18.

**OO SPD Krško:** Pri volitvah je sodelovalo 56 članov iz severnega dela in prav toliko iz južnega ter skoraj vsi člani politične podružnice. V KLO je bilo izvoljenih 25 članov, za volivna dela so porabili 2140 prostovoljnih ur. Pri samih volitvah je bila zaposlena skoraj večina članstva, storili so mnogo več, kot bi morali in z raznih predvolivnih sestankov so prihajali dobesedno mokri do kože (n. pr. Vel. dolina). Izredne primere aktivnosti navaja severni del pri članih: Abačič Ludvik, Vukovič Srečko, Bonča Leopold, Simončič Marija in Vu-

## Kako so praznovali praznik naših malih

**Kočevje:** Nekateri člani so kritizirali priprave za novoletno jelko. V pripravljalnem odboru je bilo mnogo članov, a nazadnje so ostale za delo le štiri žene in učiteljstvo osnovne šole. Priprave so bile slabe, kar se v bodoče ne sme več ponoviti. Šolski otroci naj bodo obdarovani ločeno od predšolskih. V bodoče naj se otroci posedejo okrog miz in naj se jih tam pogosti.

**OO SPD Krško:** Izvedba novoletne jelke je ležala večinoma na ramah prosvetnih delavcev, ki so jo v okviru danih možnosti izvedli po najboljši volji in zamisli. Žal pa niso dobili vsega, kar je okrajna komisija za novoletno jelko pisмено napovedala, in kar je določilo MP za vsakega otroka. Programi so bili sodobni, mladina pa

## O varčevanju

**Kočevje:** V »Tednu varčevanja« je 15 članov OOSP Kočevje vložilo 38.000 din, šolska mladina kočevske in ribniške podružnice pa 46.986 din.

**Rogaška Slatina:** V okviru naše podružnice je učiteljstvo skupaj s mladino vložilo 114.000 din.

število nas je stanovalo vsa ta leta (nekateri še sedaj) v nedostojnih prostorih, v širambi ali v kuhinji, v majhni sobici, kjer je dobesedno teklo skozi streho, v kletni sobi, kjer sploh ni stranišča (tako stanuje reaktiviran 60 letnik s sestanovalecem). Stanovanja družin so neprimerna. Eden naših članov se je štiri leta boril z nerazumevanjem OLO brez uspeha. Sele, ko smo dobili novo šolsko poslopje, je postavil OLO pred dejstvo, s tem, da je zasedel z ženo in dvema otrokoma dve sobici. Stanovanje dveh drugih kolegov je tako, da tudi na odloku stoji, da se nakazuje samo začasno, ker je neprimerno stanju. V splošnem živi približno le ena petina članstva v normalnih stanovanjskih prilikah, ker jih živi nekaj v ločenem gospodinjstvu (po dvajsetih letih službe), nekaj se jih mora tedensko vozariti v Ljubljano, če hočejo biti oprani in da si pripravijo stvari za čez teden.

V šoli in tečajih je bila naša povprečna obremenitev že tri leta po 40 ur tedensko! Iz težko priborjenega magazina za okrajne uslužbence so nas po nekaj mesecih odsvolili brez motivacije. Zdej, ko bi po zakonu že pred mesecem dni morali določiti trgovino za našo preskrbo, tega še vedno niso storili.

čajnik France. Člani politične podružnice so imeli razne predvolivne sestanke in sestanke z množičnimi organizacijami.

**Kočevje:** V našem okraju so bili trije člani izvoljeni v KLO. V predvolivnih pripravah so porabili naši člani 540 ur. Skoraj vsi so sodelovali tudi na dan volitev, bili so predsedniki volivnih komisij in posamezniki volišč. Posebno agilna je bila tov. Musarjeva, ki je bila tajnica Okrajne volivne komisije. Več predvolivnih sestankov po vaseh so imeli: tov. Kmet Herman, Kmet Krista, Polajner Rezka, Papič Ivica.

## KAKO SE IZVAJAJO ZAKONI IN UREDBE V KOČEVJU

Prosvetni delavci so prejeli v mesecu novembru 1949 premijske dodatke šele za prvo polovico leta 1949. Osebnih dodatkov pa v letu 1949 sploh niso prejeli, čeprav obstoje tozadevne uredbe.

**Odločba o preskrbi prosvetnih delavcev** na vasi se tudi danes še ne izvaja.

je še bolj kot prejšnje leto spoznala ta dan za svoj praznik.

**Ljubljana-okolica — vzhodni del:** Za Novoletno jelko smo organizirali pripravljalni štab, v katerem so bili: sindikati, AFZ, SKUD, RK in šola. Prireditve je bila na treh krajih. Obdarovani so bili vsi otroci od 0—14 let, tudi tisti, ki posejajo druge šole.

Izdelali smo 215 pisanih žog, 169 rač in prašičkov. Za razne sladkarije smo porabili 225 kg bele moke. Sodeloval je orkester, pionirski in mladinski dramski odsek SKUD-a.

Obdarovanih je bilo 1050 cibabanov in pionirjev. Prireditve so počastili tudi vojaki — rekonvalescenti iz gradu, ki so jih pionirji pogostili s čajem in štruklji.

## TRIJE VESELI DOGODKI...

Nekaj vtisov ob naših novih perspektivah

Z majhno zamudo je prispel naš novi »Prosvetni delavec«. V zbornici je postalo živahno. »Oj, to pa je nekaj za nas!« Preleteli smo naslove člankov in takoj začutili, da smo doživeli novo sindikalno pridobitev. »Naše delo in naša preskrba« je pač najbolj pereč problem, ki se doslej ni bil nikjer tako odkrito načet. Tovarišica je ob njem skoraj preslišala zvonjenje, tako se je poglobila v članek. Komentar h konsultacijam zanima vse, ki so stvar vzeli resno. V odmorih so konsultacije še vedno predmet razgovorov. Zdej še prav posebno, ker imamo pregled o uspehih in neuspehih!

Nov študijski program je razgibal tovarišije: »Teme so važne, le literaturo bo treba takoj poiskati!« Pedagog se jezi, da je 4. tema le uporaba pridobljenega znanja prvih treh tem, ko je še mnogo nerešenih

pedagoških problemov. Toda kmalu se pomiri, ko časopisje isti dan napove važno resolucijo CK KPJ o nalogah šolstva. »Tu bo gotovo kopicca pedagoške problematike in stvar bo izraynana.« Tudi ostali članki v »Prosvetnem delavcu« so zbudili zanimanje. Večina tovarišev in tovarišic je še isti dan prebrala ves list, tov. V. pa je naslednji dan zbrala naročnino pri vseh 20 članih šolskega kolektiva. Bil je res nov uspešen dan učiteljskega življenja! Zrna so padla na rodovitna tla.

II  
Dnevno časopisje je objavilo resolucijo III. plenarnega zasedanja CK KPJ takoj po novem letu. »Naloge šolstva« so zares lep pozdrav ob začetku novega planskega leta. Razrednemu učitelju, ki stoji dan za dnem sredi napornega šolskega dela in ga hoče kvalitetno oblikovati, prinaša resolucija važno po-

## O prostovoljnem delu

**OO SPD Jesenice:**  
1. Število plačanih nadur v šoli ali izven nje je 2577.  
2. Neplačane nadure v šoli ali izven nje ali ure pri delu v zvezi s stroko znašajo 4351. Tu seveda niso vštete priprave, študij, poprave zvezkov in podobno.  
3. Neplačane prostovoljne ure pri duševnem ali fizičnem delu znašajo 6602.

Ce seštejemo vse nadure, dobimo število 13.550! In to za dobo treh in pol mesecev. Število članstva, ki je opravilo te ure, znaša 144. Prepričani smo, da v prostovoljnem delu ne ostajamo za ročnimi delavci, saj bi morala v istem času pri enakem številu prostovoljnih ur dati Železarna Jesenice za število 6000delavcev 560.000 nadur.

**Celje podružnica I. gimnazija:**  
Člani so delali:  
1. Na avtoputu: 3 (pet tednov, 5 tedne, 1 teden);

2. v počitniških kolonijah: 4 (32, 32, 25 dni);  
3. pri koči na Gočeh: 1 (7 dni);  
4. v fizikalnem tečaju: 1 (5 tednov);  
5. v učiteljskem tečaju: 1 (5 tednov);  
6. nadzorstvo dijaškega doma: 1 (1 mesec);  
7. režiserski tečaj: 1;  
8. poslovodska pomoč: 6 (1 mesec);  
9. gradnja stadiona: 9;  
10. gradnja strelišča: 1 (6 tednov).

Poleg tega je članstvo prispevalo kljub težavam in veliki zaposlenosti tudi 3518 ur prostovoljnega dela, čeprav se je obvezalo za 500 ur. V prvi polovici poslovnega leta so jim priznali 1842 prostovoljnih ur tudi za delo pri mlečni kuhinji, v drugi polovici pa jim takih ur ne štejejo več v prostovoljno delo.

## Tečaji

**OO SPD za goriški okraj:** Tudi v goriškem okraju so planirali 61 izobraževalnih tečajev, od katerih jih že deluje 48 in jih poseča 1400 ljudi. V teh tečajih je zaposlenih 125 prosvetnih delavcev kot predavateljev. Izmed množičnih organizacij se je najbolj izkazala mladina, ki je v tečaj pritegnila okoli 1000 mladincev in mladink. V vsem okraju je 52 nepismenih (25 žensk in 29 mo-

ških) v starosti do 45 let; nad to starostno dobo pa je nepismenih 107 (42 žensk in 65 moških); defektnih pa je nepismenih 79. Ker ni v enem samem okraju toliko nepismenih, da bi se izplačalo zanje organizirati poseben tečaj, so naše sindikalne organizacije zadolžile posamezne tovariše, ki bodo nepismene naučili pisati in brati.

## Za uspešnejše delo

Pri kritičnem pregledu dela prosvetnih delavcev v Mariboru so ugotovili, da so včasih naši kadri neracionalno porazdeljeni, t. j. da so nekateri prezaposleni in bi bilo želeli, da bi nekatera njihova predavanja prevzeli manj zaposleni predavatelji. V mislih nam je delo izven domačega zavoda. S tako racionalnejšo razmestitvijo bi dosegli izboljšanje pouka, ker je jasno, da bo predavatelj s 50 tedenskimi urami slabše opravil svoj posel kot 2 predavatelja iste kvalitete s po 25 tedenskimi urami. Evidenco naj bi vodil MO SPD, na katerega naj bi se obračala vodstva raznih strokovnih tečajev in šol za dodelitev potrebnih učnih moči.

Sindikalne podružnice naj se tesneje povežejo z mladinsko organizacijo na šoli odnosno ustanovi. Na sejah podružnic se premalo razpravlja o delu naše mladinske organizacije.

Prav tako pa moramo pojačati tudi napore za oliko naše mladine. Kdor poučuje na raznih šolah, lahko vidi, da je precejšnje število dijakov, ki ne znajo pozdravljati. Dnevno slišimo pritožbe, da v avtobusih, na vlaku itd. dijaštvo ne odstopa prostovoljno in v ljudno mest starejšim in bolnim ljudem. Poglejmo samo vedenje na javnih prireditvah, pa bomo videli, da vedenje dijaštva še ni tako, da bi predstavljalo novega socialističnega mladince. Pri naši vzgoji moramo popolnoma odpraviti še tu pa tam porajajoče se nazor, da je morda »malomeščansko« upoštevati pravila vedenja, kot ga zahteva vsaka kulturna družba.

**Gornja Radgona:** Kaj pravite k temu poročilu? Podružnica prosvetnih delavcev št. II je imela 24. decembra 1949 sestanek članstva z naslednjim vsebino:

Dnevni red:  
1. Delo sindikalne podružnice;  
2. vprašanje drv;  
3. slučajnosti.

Predsednik poudari važnost sindikalne organizacije ter v kratkem oriše pomen sindikata v današnji novi FLRJ.

Nadalje poudari važnost plačevanja članarine, ker se dogajajo napake pri nekaterih članih, češ, ne bom plačeval članarine, saj od sindikata nič ne dobim. Če kdo še dolguje članarino, naj jo poravnava in vsak član sindikata naj redno plačuje.

trdilo vsega, kar se je v zadnjih letih snovalo in kovalo, a še ni prišlo tako odločno na dan, da bi se moglo splošno uresničiti. To misel so tovariši v zbornici tudi jasno izrazili: »Poslanica je glasen poziv, da se sredi borbe za socialistično graditev ozremo vendar spet tudi na šolstvo.« Zdej šola in učiteljstvo ne bosta več nekje ob strani ali še morda celo le kader za vsa druga dela. Najbolj vesel je bil pedagog, ki je v resoluciji podčrtal že vsa tista mesta, ki lahko hrabro tudi tovariše — pesimiste, katerim je poklic v zadnjem času postal neka »mora«. Utrujenost, apatičnost za delo, vse to bo minilo, če bodo poklicani znali uresničiti napovedane reforme! Odpirajo se novi pogoji za kvalitetno šolsko delo celo po vaseh, kjer vaški učitelji ne bodo več zapostavljeni. Ideološki napredek zahteva tudi odločno borbo proti birokratizmu v pouku. »To mesto v resoluciji je posebno važno, je dejala razredničarka A. in veselo odhitela v razred...

Nove perspektive so se nam ta dan odkrile in čutili smo, da bodo za šolstvo prišli spet lepši časi.

III

Prihodnje dni nam je M. Djilasov referat »Problem šolstva v boju za socializem v naši deželi« še več povedal. Komaj smo čakali na 3. nadaljevanje in konec v »Ljudski pravici«. Tu smo našli osnovne resolucije podrobno komentirane, da bodo referenti za študijske ure lahko pripravili teze, nanašajoče se na našo šolo. Poglavlja o učnih načrtih, o progresivnih metodah pri pouku, o pedagoški tradiciji, o novem osemletnem šolskem sistemu, o birokratskem vodstvu šolstva, o dobrih kadrih itd. so prava »magna charta«, ki nam bo resnično preobrazila šolstvo skladno z ostalim socialističnim razvojem, samo če bomo znali najti prave »prijeme«.

To so bili res trije veseli dogodki! Naj bi jim sledili še novi, da bo zares naše šolstvo doseglo čim upešnejši razvoj.

# O razdeljevanju šolskih knjig

Težave s papirjem in s tem nujnost takih naklad šolskih knjig, ki ne bodo obremenjevale določenega letnega kontingenta papirja založbe, so stopale pred nas v vedno večji meri in nam končno narekivale načrtno razdeljevanje učbenikov. K temu nas je silila tudi nujnost tega, da pride šolska knjiga v roke tistega, kateremu je namenjena. V želji po izobrazbi so kupovali učbenike šoli odrasli ljudje; prav pogosto se je zgodilo, da so si skrbni starši »pravočasno« oskrbeli zalogo knjig za svoje bodoče učence in dijake. Da bodo nadaljnja pojasnila o tem vprašanju kar najbolj razumljiva, moram uvodoma prikazati delo in organizacijsko mrežo Državne založbe Slovenije, kot založnice vseh učbenikov.

Državna založba Slovenije oskrbuje v smislu določil v svojem delokrogu izdajanje učbenikov. Z izjemo nekaterih priročnikov za tehnični pouk so po osvoboditvi vsi učbeniki izšli pri DZS. Založba skrbi le za tehnično plat učbenika, t. j. za tisk, opremo in za papir, rokopise pa priskrbi pristojna ministrstva. Če torej manjkajo učbeniki za ta ali oni predmet, ni to krivda založbe.

Nekoliko besed sedaj o samem tisku. Naše tiskarne so preobremenjene z delom. Tisk se je občutno povečal, tako po številu in obsegu del, kakor tudi po nakladah. Tiskarne se borijo s težavami v strojem parku in prav tako tudi z vprašanjem delovne sile. Iz teh vzrokov tiskarne tudi ne morejo izrabiti celotnega kontingenta papirja, ki se dodeljuje založbam, čeprav so kontingenti znižani do polovice. Razumljivo je, da trpi pri tem tudi ekspeditivnost natisa šolskih knjig, čeprav imajo šolske knjige prednost.

Isto velja seveda tudi za vezavo šolskih knjig. Vezava velikih naklad ne zmanjšuje delovnega časa, kakor je to pri tisku knjige. (O vsem tem glej Slovenski knjižni trg št. 7/8 — 1949 str. 153 v poročilu o tisku Slovenskega pravopisa!)

Natisnjena šolska knjiga pride v skladišče založbe. Ze sam prevoz knjig iz tiskarne (učbeniki izhajajo po večini v zelo visokih nakladah) povzroča zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev velike težave. (DZS še ni uspelo, da bi dobila primeren tovorni avto!) Težave so pa tem večje, če je treba prepeljati te knjige iz zunanji tiskarn v Ljubljano (iz Maribora, Celja in Kranja). Ko je knjiga v skladišču, še ni godna za razpošiljanje, da se prodajo; treba je čakati včasih tudi po nekaj tednov, da dobi založba račun za tisk in vezavo, ker prej ne sme in ne more določiti knjige ceno. Ko je tudi to (včasih z muko) opravljeno, šele tedaj more knjiga v prodajo.

Razpošiljanje se izvrši tako, da pridejo najprej na vrsto oddaljeni kraji, nato bližnji in nazadnje Ljubljana. Tako naj bi se doseglo, da bi bile knjige povsod istočasno v prodaji, kar velja tudi za nešolske knjige.

DZS ima centralno skladišče in razpošiljalnico vseh slovenskih knjig, ki jih od ostalih slovenskih založb skoraj v celoti odkupuje. Ekonomičnost dela, delovne sile in prevoznih sredstev pa narekujejo, da založba ne razpošilja vsake knjige ločeno, ampak da se združi v eno pošiljko več knjig, ki so izšle v določenem in kar najkrajšem razdobju. Seveda pa skrbi podjetje (in finančni razlogi to tudi nujno narekujejo), da pridejo knjige čim prej iz skladišča v prodajo. Kakor pri vskladiščenju tako se tudi sedaj pojavljajo v večji ali manjši meri prevozne težave, v prvi vrsti seveda na železnici, ki je, in to moramo tu poudariti, pokazala prav pri šolskih knjigah veliko uvidevnost.

Učbenike razpošilja založnica v glavnem (vsaj do januarja) ločeno od ostalih knjig. Če bi morda hoteli odredi podjetju kulturno zavest pri izvrševanju njenih nalog do skupnosti, nam ostane komercialni moment, ki sili podjetje k takojšnji razdelitvi knjig. Pomislimo le na to, da predstavlja že samo 40.000 izvodov Cetrte čitanke v skladišču mrtev kapital v višini 1.360.000 dinarjev!

Z izjemo okrajev Gorica in Sezana ter Maribor-mesto in delno Ljubljana-mesto ima DZS svoje podružnice — knjigarne v vseh ostalih okrajih, v nekaterih okrajih celo po več podružnic. Knjigarne DZS kakor tudi vse ostale knjigarne (v prvih treh navedenih okrajih so knjigarne Mladinskih knjig) imajo točno razdeljena območja s pripadajočimi šolami. Razdelitev se je izvršila v soglasju s poverjeništvom za prosveto OLO. Osebe podružnice, v prvi vrsti njen poslovodja, so odgovorni za pravilno razdelitev vsega načrtno dodeljenega blaga. Njih dolžnost je, da izvršijo razdelitev v sporazumu s pristojnim poverjeništvom (za učbenike in šolske potrebščine s poverjeništvom za prosveto). Razdelilni ključ dobijo podružnice skupno s fakturo, t. j. z blagom.

Kako pridemo do razdelilnega ključa? DZS je tako za šolsko leto 1948/49 kot za šolsko leto 1949/50 zbrala neposredno od poverjeništev podatke o številu učencev. Ti podatki so osnova za razdeljevanje. Seveda pa ne more biti založba kriva za nepopolne podatke. Pri razdeljevanju bi morali vedeti tudi za vse spremembe. Okraj Trbovlje pa nam kljub številnim pozivom še do danes ni predložil statistike učencev tamošnjih šol. Po možnosti presegajo naklade število učencev. V tem primeru dobijo podružnice za vse šole zadostno število knjig in nekaj izvodov čez. Če pa mora biti naklada iz kakršnih koli razlogov nižja, tedaj je razdelilnik v sorazmerju z naklado in številom učencev. Tak primer je bil v tem letu z Računicami za III. razred kakor tudi z Botaniko za prvi razred srednjih šol, ki je ostala od lanskega šolskega leta, vseh učencev prvega razreda je bilo ob začetku šolskega leta 19.846, zaloga 10.000 izvodov, razdelilni ključ 50%! O vseh takih primerih opozori podjetje z okrožnico vse knjigarne in navadno tudi poverjeništa. Učbenike, ki so izšli že v več ponatisih in za katere je videti, da ni velikih potreb, razdeli podjetje del naklade na knjigarne po lastni presoji. Knjige za strokovne šole razdeljuje DZS po razdelilnikih pristojnih referatov na ministrstvih. Ako naklada šolskih ali drugih knjig ni bila v celoti razdeljena, opozori podjetje knjigarne za možnost ponaročila. Tromesečni inventurni pregledi, stalne inspekcije podružnic ter večja ali manjša vestnost poslovodij daje podjetju možnost premikov morebitnih mrtvih zalog.

Zakaj se torej pojavljajo še tu in tam napake in kdo jih je krivil? O objektivnih »krivcih« ni potrebno razpravljati. Vkolikor izvirajo napake iz neizpolnenih dolžnosti, pa moremo o njih govoriti. Najbolje nam bodo prikazali nekateri primeri.

Avtor knjige »Antropologija« (učbenik za srednjo šolo in za univerzo) se je decembra 1949 pritožil, da so si morali študentje nabavljati to knjigo v podružnici DZS v Grosupljem, ker te knjige v Ljubljani niso dobili. Ugotovili smo da je v skladišču še 250 izvodov; zadnje ponaročilo te knjige datira od 18. IV. 1949. V knjigarni DZS (Mestni trg 26) je čez 100 izvodov te knjige; vse knjigarniško osebe (tudi vajenka!) ve za te knjige. Kje je krivec? V Ljubljani je 19 knjigar, so tudi na Viču in v Šiški. Kje je interesent iskal knjigo? Pri tem naj opomnimo, da so težave tudi s knjigotiskim kadrom.

Maribor pravi, da hodijo dijaki po učbenike za zgodovino (menda Galkin, Mišulin, Jefimov, Kosminski) v Slovenjgradec. Založba je letos ponatisnila vse te učbenike in jih v novembru in decembru sprti razposlala. Razen Mišulina, ki je razprodan, leži še tretjina naklade v skladišču. Značiti, da si je ob lanski izdaji oskrbela podružnica Slovenjgradec večje število »teh knjig, ali da tamošnja gimnazija ni izrabila svojega kontingenta, medtem ko je Maribor oddal svoj kontingent in molčal!

V zvezi s temi knjigami se je oglasilo tudi še učiteljske v Celju.

## Slovenski visokošolski učbeniki

Slovenski knjižni trg prinaša v svoji 7-8 številki drugega letnika tudi nekaj podatkov o učbenikih in skriptah za slušatelje univerze v Ljubljani. Ti podatki so dokaj skopi, zato jih bom skušal v naslednjem dopolniti. Ze sami podatki bodo prikazali tudi našo tozadevno problematiko, s katero se precej obširno bavi tudi Milovan Djilas v svojem referatu na tretjem plenumu CK KPJ.

Od osvoboditve pa do konca 1. 1949 je izšlo le 9 pravih učbenikov, od teh za slušatelje filozofske fakultete 3, pravne 1, tehnične 2, medicinske 2 in teološke 1. Pa tudi od teh nista bila učbenika za tehniško fakulteto tiskana v Ljubljani ampak v Zagrebu. Če bi tem učbenikom prišli še 4 pomožne učbenike in pa skripta medicinske fakultete, ki pa so izšla v večjih nakladah in v knjigotisku (18), bi dobili skupaj 31 učbenikov v 45.000 izvidih.

Znano pa je, da izdajajo univerzitetni predavatelji svoja predavanja pogosto kot rokopi, s čimer hočejo opozoriti, da ne jamčijo za vsebinsko popolnost in dognanost, da pa tudi študenti sestavljajo po profesorjevih predavanjih tako imenovana skripta, ki jih raznože na ciklostilu ali opalografu, bolj redko pa tudi v knjigotisku. Takih skript je izšlo v Ljubljani od osvoboditve do konca leta 1949 skupaj 123 v približno 25.000 izvidih. Po fakultetah se skripta razdele tako: filozofska 22, pravna 4, tehniška 33, gospodarska 33, agronomska 9, medicinska 3, teološka 8, Višja pedagoška šola 11. Skupaj so torej dale naše visoke

Nova naklada teh zgodovinskih učbenikov se je tiskala v Celju istočasno s Citanko I, III in IV. Ze prej navedeni vzroki so silili založbo kakor tudi tiskarno, da čimprej odpošlje knjige v Ljubljano. To je tiskarna tudi storila. Citanke so bile razposlane celo neposredno iz Celja na podružnice, kar se da izvesti le ob velikih skupnih nakladah (3krat po 40.000 izvodov je 120.000 izvodov knjig!) Zakaj ni dobilo učiteljske teh prepotrebni učbenikov, podjetju ni znano. Upamo, da je sedaj tudi to urejeno.

Moramo pa povedati tudi to, da nekatere šole ne dvignejo dodeljenih jim knjig. Menda je bilo tam okoli Litije, da je neka šola potrebovala lansko leto za vse stopnje — Prvo čitanko; seveda so obležale ostale čitanke, ki so bile podružnici dodeljene za to šolo. Pa tudi letos se ponekod ležijo Čitanke in tudi Računice, Prirodopis, razni učbeniki za srednje in za strokovne šole, opozorimo naj posebej na Sodobno berilo in čitanko Nova pot. Baje šole teh učbenikov — sploh ne potrebujejo! Nekaj takih šol je v Savinjski dolini, še več pa v Prekmurju. Zanimivo je tudi dejstvo, da ne dobiva DZS skoro nobenih ponaročil za šolske knjige iz okrajev Sezana in Gorice. Dvomimo, da poslanc kolicine v celoti krijejo vse potrebe tamošnjih šol. Podružnice Mladinske knjige v teh okrajih pa se pritožujejo, da jim poverjeništa ne dajejo razdelilnikov za posamezne knjige in da čakajo nanje po več tednov.

Kaj sledi iz vsega navedenega? Načrtno razdeljevanje je uspešno le tedaj, če sodelujejo pri tem vsi prizadeti činitelji. Kjer odpove en člen, je veriga pretrgana. Založnica se trudi (saj je to njena dolžnost), da v polni meri izpolni tudi to nalogo. O tem in o mnogih vprašanih v zvezi z učbeniki poročamo sprti v Slovenskem knjižnem trgu. Naj posebej opozorimo na 7/8 številki leta 1949. List dobivajo vse šole zastoj, kakor je to napisano v vsaki prvi številki novega letnika. Toda kaj se dogaja? Šole nam vračajo list (kdo ve zakaj?), učiteljstvo se obrača na nas in na knjigarniško osebo z vprašanji o stvarih, na katere je že odgovoril SKI, ki ne poroča samo o šolskih knjigah ampak tudi o vseh ostalih knjigah. Kje je torej krivec?

Naj ob tem odgovorim še na mnoga vprašanja o Slovenskem pravopisu. Berite Slovenski knjižni trg, bi bil kratek odgovor. Morda pa bi to dišalo po reklami, zato naj povemo, da bodo šole morale pač v prvi vrsti dobiti potrebno in sorazmerno število te knjige. Prav tako pa jo bodo morali dobiti vsi oni iz vrst učiteljstva, še posebej profesorji — slavisti in vsi oni, ki se pečajo s knjižnim delom. To nujno sledi iz vsega, kar smo o tej toliko zaželeni knjigi že poročali v SKI in kjer bomo poročali še o vsem, kar bo potrebno, da bo tudi Slovenski pravopis prišel v roke tistih, katerim bo služil ne za okras ampak pri delu za našo skupnost.

Opomba: O vseh v članku navedenih dejstvih glede DZS so, ako je potrebno, na razpolago poslovne knjige.

Bogomil Gerlanec

pa takoj pripomniti, da so ostala predložena že v tiskarnah). Skripta, ki jih je pregledala UTK in izročila DZS so bila razmnožena do nekako 60%. Zaradi takih zamud je razumljivo, da marsikateri predavatelj uaje ne izroči svojih skript, ker se boji, da bodo ob izidu že v marsičem potrebna popravka. Seveda pa so tudi predavatelji, ki jih ljubo-sumno čuvajo zaradi neke docela neupravičene bojzani, da bo obisk predavanj padel, ako bodo izdani učbeniki.

Ali se bodo razmere spremenile? Po poročilih, ki so na razpolago, moremo v letu 1950 pričakovati popolen prelom z dosedanjim prakso. Profesorji so ali pa bodo še v do-glednem času skripta in učbenike pripravili, posebna univerzitetna tiskarna, ki se nam obeta, pa jih bo natisnila.

Profesorski kolegiji so za l. 1950 napravili naslednji načrt:

	Učb.	Skrip.
Tehniška fak.	24	39
Agronomska fak.	—	15
Gospodarska fak.	—	14
Juridična fak.	4	5
Filozofska fak.	9	10
Medicinska fak.	—	3
VPS	—	6
<b>Skupaj</b>	<b>37</b>	<b>90</b>

127 novih univerzitetnih učbenikov v enem letu bi bila skoraj prav tako velika zetek kot smo jo imeli doslej v štirih letih. Če upoštevamo sklepe tretjega plenuma, ki so obvezni za vse odločilne politične forume, smo lahko prepričani, da bo letos ta načrt tudi izvedljiv, seveda ako ne bodo odpovedali avtorji.

Mrs

# O organizaciji in delu strokovnih aktivov

V drugi številki »Prosvetnega delavca« smo objavili podrobna navodila ministrstva za prosveto za delo strokovnih aktivov. Da bodo mogli strokovni aktivni uspešneje delovati, je potrebno utrditi njihovo organizacijsko obliko na sledeči način:

1. Poverjeniki za prosveto pri OLO naj v sodelovanju z ravnatelji gimnazij in sindikatom prosvetnih delavcev določijo območje šol, ki bodo tvorile aktivne za posamezne ali sorodne stroke. Področje aktivna naj bo določeno z upoštevanjem terenskih razmer. Centri aktivov naj bodo po možnosti na višjih gimnazijah; vsekakor pa je potrebno, da boljši strokovnjaki višjih gimnazij pomagajo šibkejšim aktivom, ki zaradi terenskih razmer združujejo nekaj nižjih gimnazij, odnosno sedemletk.

2. Poverjeniki za prosveto pri OLO naj v sodelovanju z ravnatelji gimnazij in sindikatom prosvetnih delavcev izberejo vodje aktivov za posamezne predmete ali sorodno skupino predmetov. Imena vodij aktivov, službeno mesto in področje, ki ga obsega posamezni aktiv, naj poverjeniki za prosveto pri OLO javijo Oblastnim LO. Poverjeništa za prosveto pri OBLO bodo te podatke izročila svojim pomožnim inspektorjem in istočasno tudi oddelku za šolstvo pri Ministrstvu za prosveto. Ti podatki so potrebni zato, da bodo inspektorji Ministrstva za prosveto in oblastni inspektorji ob svojih obiskih na šolah dajali tudi neposredno pomoč in navodila za konkretno delo vodjem

aktivov. Na drugi strani pa se bodo mogli vodje aktivov tudi neposredno ali pismeno obračati za pomoč in nasvete na oblastne inspektorje, kakor tudi na strokovne inspektorje pri Ministrstvu za prosveto.

Imena vodij strokovnih aktivov z ostalimi podatki nam sporočite najkasneje do 10. februarja 1950. Vsi učiteljski zbori na srednjih in osnovnih šolah naj na posebnih sestankih obvezno predelajo referat tovariša M. Djilasa, ki ga je imel na III. plenarnem zasedanju CPKPJ (Problem šolstva v boju za socializem v naši deželi, »Prosvetni delavec« št. 2 ter resolucijo, ki jo je sprejel III. plenum CKKPJ (O naloga v šolstvu). Učiteljski zbori in strokovni aktivni naj izdelajo konkretne predloge na osnovi posameznih poglavitih resolucij, zlasti naj konkretizirajo predloge na temelju II. in III. poglavja resolucije.

Utemeljene predloge za spremembo učnih načrtov za osnovne in srednje šole, kritične ocene in predloge za izboljšanje učbenikov, predloge o poučevanju tujih jezikov naj vodje aktivov pošiljajo preko poverjeništev za prosveto pri OBLO Ministrstvu za prosveto. Poverjeništa za prosveto pri OBLO naj za to delo še posebej imenoma zadolžijo močnejše strokovne aktivne za posamezne predmete. Ti aktivni naj pošljejo utemeljene predloge v zvezi z gornjimi vprašanji najkasneje do 1. aprila t. l., vsi ostali aktivni pa do 1. aprila, kakor je objavljeno v 2. številki »Prosvetnega delavca«.

Iz pisarne min. za prosveto

# Kako bomo študirali?

V prvi številki »Prosvetnega delavca« je bilo objavljeno novo študijsko gradivo, ki bi ga naj vsi prosvetni delavci temeljito obdelali in osvojili ter tako še bolj okrepili svoje ideološko znanje, ki jim bo pomagalo izpolnjevati, v resoluciji III. plenuma CKKPJ, nakazane naloge. Objavljeno gradivo je naravno nadaljevanje gradiva, ki smo ga obdelovali lansko leto in zadeva najvažnejše probleme naše vsakdanje stvarnosti, ki jo mora danes poznati vsak prosvetni delavec, ako hoče uspešno vršiti zaupano mu nalogo — vzgojo naše mladine. V poročilih o izvršenih konsultacijah je bilo tudi precej predlogov, naj bi bodoči študij obsegal dialektični in zgodovinski materializem ter politično ekonomijo. Mnenja smo, da je študij teh stvari stvar posameznika, oziroma posameznih skupin, ki naj snov obravnavajo na popolnoma prostovoljni bazi.

Ze v analizi lanskoletnega študija so bile nakazane glavne pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene pri samem študiju kot tudi pri konsultacijah. Na podlagi teh ugotovitev bi morali letos študij izboljšati, mu dati boljše organizacijske oblike in tako dvigniti njegovo vrednost.

Predvsem je potrebno usmeriti študij v individualno proučevanje nakazanega študijskega materiala. Pri tem individualnem delu naj si tovariši delajo kratke zapiske, izpisujejo nerazumljive besede in pojme ter nenehno iščejo, kako bi osvojena spoznanja brez frazerjanja in na primeren način uporabili pri delu v razredu ali pa pri izvenšolskem udejstvovanju. Tako pripravljani bi potem na manjših študijskih krožkih (10 do 15 ljudi) stvari prediskutirali, razčistili nejasne pojme in iz obdelanega materiala izločili najvažnejše ugotovitve, ki bi jih po predelavi študijskega gradiva ene teme zbrali v osnovne postavke, ki jih tema nakazuje in ki, povezane v celoto, dajejo bistvo nakazanega problema. Ta povzetek predelane snovi naj poda vodja študijskega krožka. Tako se bomo izognili pojavom, ki so bili pri zadnjih konsultacijah kaj pogosti, da so namreč posamezniki vedeli za probleme, ki so bili obravnavani v enem ali drugem referatu oziroma članku, niso pa imeli celotne in jasne slike o pro-

blemu, ker niso znali iz posameznega študijskega gradiva izločiti najbistvenjega in iz tega ustvariti celote. S takim načinom študija bo postal študij zanimiv in razgiban, izognili se bomo suhim, dolgočasnim referatom, ki večino ljudi uspavajo, in študij bo postal še bolj uspešen. Aktivizirali bomo posameznika in ga pripravili do tega, da bo svobodno in samozavestno diskutiral o vseh problemih in da bo tudi pri svojem vsakdanjem delu smelo uporabljal pridobljeno znanje, svoje individualne posebnosti in izkušnje, pri tem pa zavrčal vsako ozko šablono.

Pri obravnavanju posameznih tem lahko študijski krožki povsem svobodno dopolnjujejo študijski material. Ako se pokaže potreba za poglavitih in boljše razumevanje, lahko izpopolnijo študijsko gradivo z novim materialom (n. pr. s klasiki), obdelajo vzporedno nove probleme, si iniciativno postavijo nove teme, ki jih smatrajo za važne itd. Pri tem imajo podružnice kakor tudi posamezni krožki proste roke, vendar pa naj bodo objavljene teme osnova vsega študija.

Da bo študij potekal bolj enotno, naj odbor podružnice skupno z okrajnim poverjeništvom organizira sestanke vodij krožkov, na katerih naj prediskutirajo problematiko in prenašajo medsebojne izkušnje.

Po predelavi študijskega gradiva ene teme naj krožek izvrši konsultacijo. Način njene izvedbe naj bo enak konsultacijam v lanskem letu. Zato je nujno, da je odbor podružnice v stalnem stiku s posameznimi krožki, da posamezni tovariši iz okrajnega centra nudijo z obiski krožkov čim več konkretne pomoči in da krožek pravočasno javi podružničnemu odboru čas in kraj konsultacije, oziroma, da ta določi sporazumno z odborom podružnice in okrajnim poverjeništvom za prosveto, kdaj se bo konsultacija vršila.

Prepričani smo, da bo tak način študija uspešen in da se bomo z njim še bolj odločno uvrstili med zavestne graditelje socializma, med resnične vzgojitelje socialističnega človeka, pripravljenega na obrambo resnice pred vsemi in vsakršnimi lažmi in potvorbami, človeka svobodnega, smelega in ustvarjalnega, prežetega z resničnim socialističnim humanizmom.

## Kako nastane radijska oddaja

Večina poslušalcev, ki poslušajo kakršno koli radijsko oddajo, navadno ne misli dlje, kakor do napovedovalca, ki ga sliši. Dejansko pa je napovedovalec zadnja stopnja v procesu nastajanja neke oddaje. Kaj je med spočetjem oddaje in napovedovalcem, o tem nas bodo v grobih obrisih seznanile naslednje vrstice.

Produkt sliherne radijske postaje je njen program, ki ga v glavnem sestavljata dve temeljni komponenti: govor in glasba. Pod »govorom« razumemo vse govorne, brane, pripovedovane ali igrane oddaje, kakor so poročila, slušne igre in prizori, reportaže itd. Pod »glasbo« pa razumemo tiste oddaje, ki vključujejo vse vrste glasbe (orkestralne in vokalne), ne glede na značaj in zasledbo.

Ze iz tega, kar smo našli, je povsem jasno razvidno, da je za harmonično, skladno ravnanje oddatka »govora« in »glasbe« potreben sistem. Temu sistemu se pravi »programska shema«, ki pa ji dajejo življenje šele posamezne redakcije, na primer politična redakcija za poročila in radijske feljtone, redakcija za vse vrste oddaj za mladino, prosvetna redakcija za oddaje iz poljudne znanosti, fizikulture, oddaje za podeželje itd., literarna redakcija za oddaje iz književnosti, kulturne pregleda i. p., gospodarska redakcija za vse vrste gospodarskih oddaj in reportaž iz tovarn, zadrug itd.

V glasbenem odseku poznamo prav tako razdelitev za resno, zabavno, lahko, narodno glasbo itd.

Glede na programsko shemo, ki ni, ne sme pa tudi ne more biti nekaj statičnega, vse te posamične redakcije pripravljajo svoje oddaje, ki se nato stekajo v organizacijskem odseku kot živčnemu centru celotnega programa. Od tod dalje gredo oddaje v režijo, kjer šele dobe tisto dokončno obliko, v kakršni jih slišimo v svojih sprejemnikih.

To bi bil v glavnem zunanji potek. Nas pa zanima predvsem notranji proces nastanka radijske oddaje. Kaj mora upoštevati redaktor, na kaj mora misliti, kako mora gledati na radijsko specifično pisanje, graditi in oblikovati svojo oddajo?

Predvsem velja, da zahteva radio svoj poseben način ali stil pisanja. Še zdaleč ni moči pisati tako kot pišemo za časopise, kjer bralec na primer dolge stavčne periode s kupom dolgih vmesnih stavkov — če jih ne razume — lahko prebere znova. V radiju pa gre beseda, stavek, članek, predavanje samo enkrat skozi mikrofon. Kaj se to pravi? Poslušalec nima nobene možnosti, če enkrat slišati tisto, kar je preslišal ali česar ni razumel. Zato je temeljno pravilo radijskega pisanja: Piši kratke stavke, ne raztezaj, ne uporabljaljaj niti enega, kaj šele dva ali tri vmesne stavke! Jezik bodi preprost, umljiv, misli zgoščeni! — V slovenščini poznamo dokaj trdih, nezvočnih besed. Če imaš za take besede tako imenovane »zvocene sinonime«, kakor pravimo takim be-

sedam v radiju, tedaj je tvoja dolžnost le-te dosledno in povsod uporabljati! Tu se pridruži novo pravilo: Oddajo piši na glas, da slišiš, kako zveni, kar si napisal! — Pridobiti in osvojiti si tak način pisanja kajpak ni lahka reč in so za to potrebna leta dela in študija. Prav tako pa ni nobenega dvoma, da je popolno obvladavanje jezika temeljna zahteva!

Toda tudi obvladovanje jezika in obvladovanje radijskega stila pisanja je še vedno premalo. Oddajo je treba tudi specifično radijsko zgraditi in izoblikovati. Če hočemo doseči to, tedaj moramo dodobra poznati vse tehnične možnosti, ki nam jih radio nudi. In teh ni malo, n. pr.: gong, ilustrativna ali razpoloženska glasba, slušni efekti, menjavanje glasov pri slušnih igrah (na primer menjavanje prostorov z različno akustiko) itd.

Torej, ko se redaktor neke oddaje loti dela tedaj mora nenehno misliti ali boljše že v naprej slišati svojo oddajo v izvedbi. To se pravi, da si je treba izostriti »radijski sluh«. Kot stil radijskega pisanja je tudi ostrejša radijska sluha dolgotrajen proces, ki pa se kajpak ravna po individualnih kvalitetah redaktorja.

Redaktor je oddajo pripravil, jo po utrjenem rokovniku, ki je določen za posamezne oddaje, oddal organizacijskemu odseku, od tod pa je dobil oddajo v nadaljnjo obdelavo režiser. Kaj je dolžnost in naloga režiserja? Dati oddaji tisto obliko, v kateri jo bodo poslušalci slišali v svojih sprejemnikih. To se pravi, režiser mora oddajo najprej prebrati — ako ni že prej pri nastajanju oddaje sodeloval z redaktorjem — jo analizirati, nato pa se lotiti njene slušne obdelave: določiti bralce (igralce, recitatorje, pevce in pod.), upoštevati barvo in karakter glasov, moških in ženskih itd. opremiti oddajo z ustreznimi slušnimi efekti (šumi, glasovi n. pr. streljanje, vlak, avto, sirene, množica ljudi, različni živalski glasovi), izbrati po potrebi teksta ustrezno glasbo, ki jo lahko uporablja kot ločilo med posameznimi deli oddaje ali pa kot ilustrativni ali razpoloženski efekt bodisi pod tekstom (podlaganje) bodisi samostojno.

Naposled je oddaja pripravljena — režiser je dal oddaji dokončno (izvedbeno) obliko. Zadnja stopnja oddaje pa so izvajalci v napovedovalnici ali v studiju, tonski tehnik za mešalno mizo, manipulant pri gramofonu, nad vsemi pa režiser, ki oddajo vodi.

Napoved... Oddaja se je začela! Kakor vidimo, je proces nastanka neke oddaje, ki jo poslušamo pri svojem sprejemniku, zdaleč bolj zapleten, zahteven, poglobljen in odgovoren kot si ga navadno predstavljamo.

Velja poudariti še eno: slednja radijska oddaja ni delo posameznika — to je veliko in odgovorno delo celotnega kolektiva! Ty.

## Posnetek glasbeno-prosvetnega dela v Sloveniji v letu 1949

Glasbena prosveta ima en sam smoter. Njena naloga je, da pribori glasbeni umetnosti v ljudski kulturi mesto, ki ji gre. Naj brž poudarimo, da je to izrazito politična naloga. K temu edinemu smotru si pa glasbena prosveta utira pota z dveh strani: po eni strani se razvija glasbeno-umetniška samodejavnost delovnih množic, po drugi strani pa strokovni glasbeni delavci vzgajajo te množice za sprejemanje umetniških vrednot. Smemo trditi, čeprav se tu ne spuščamo v utemeljevanje, da mora biti med obema navedenima načinoma lepo ravnanje in da ne smemo enostransko pospeševati tega, drugega pa zanamarijati, sicer si ne moremo obetati resničnih uspehov. S tega stališča moramo tedaj presojeti stvari, da si napravimo — četudi le v glavnih obrisih — sliko lanskil uspehov glasbeno-prosvetnega dela. Temu namenu naj služi gradivo, ki ga tu navajamo.

Najširšo mobilizacijsko osnovo nudi glasbeno-prosvetnemu delu sindikalna organizacija. Zato bi bilo potrebno najprvo govoriti o delu njenih kulturno-umetniških društev in njihovih sekcij, o njihovem terenskem delu in medrepubliških gostovanjih. A prav sedaj so v teku republiškega tekmovanja SKUD-ov, ki se bodo završila s prvim vseznim pregledom sindikalnih kulturno-umetniških društev od 18. do 25. januarja 1950 v Beogradu. Ta široki sklop prireditve je kot nalašč prilika, da se ustavimo ob delu sindikalnih kulturno-umetniških društev in da se bolje seznanimo z njihovimi uspehi. Toda šele zaključek tekmovanja v vseznem obsegu nam bo dal zaokrožen pregled.

Prav tako je bolje, da obravnavamo najprej samostojno glasbeno šolstvo — kolikor služi množičnemu širjenju glasbe — in

glasbeni pouk v občeobrazovalnih šolah. Ti področji se spajata v drug večji, samostojen sklop glasbeno-prosvetnega prizadevanja. Kakor stvar danes stoji, se odločilna vprašanja glasbenega šolstva ne sučejo okrog množičnega širjenja glasbe. Vsiljena nam je borba za višjo strokovno raven glasbenega pouka. V to borbo moramo vreči vse svoje sile. Od izida te borbe je odvisno vse, pa tudi to, kako bodo glasbene šole izpolnjevale svoje poslanstvo obče glasbeno-umetniške vzgoje. Prvo je torej, da nam dajo glasbene šole čim več strokovno kvalificirane kadra.

Spričo tega je razumljivo, da je vprašanje kadrov v ospredju tudi na vseh drugih področjih glasbene prosvete. Novih glasbenih delavcev ne vzgajamo samo v sestavi rednega glasbenega šolanja, vzgajajo jih tudi ljudska prosveta, vzgajajo jih sindikati in ljudski odbori. Posamezni kraji, posamezne tovarne rešujejo to vprašanje čisto sami po svojih prilikah in možnostih. Precej dela, zlasti za izobrazbo zborovodij, je bilo opravljenega doslej v tečajih.

V primeri z letom 1948 je bilo lani manj zborovodskih tečajev. Od oktobra 1948 do aprila 1949 se je vršil tečaj v Postojni. Trajal je torej 6 mesecev, vendar samo na vsakih 14 dni ob sobotah in nedeljah. To zaradi tega, ker se ga je udeleževalo veliko zunanjih tečajnikov. Nekateri so prihajali od daleč, eden prav iz Velenja. Po- učevali so učitelji s postojnske glasbene šole. Ta tečaj je lep primer, kako je mogoče z dobro voljo premostiti zapreke, ki jih stavi razkropljenost in zaposlenost tovarišev. Njegova organizacijska oblika se je obnesla, saj se tečaj na podoben način tudi letos nadaljuje.

Od 18. januarja do 18. febru-

arja 1949 je bil v Ljubljani zborovodski tečaj za tovariše iz neosvobodene Koroške. Obiskovalo ga je 12 moških tečajnikov. Devet jih je opravilo izpit z odličnim, drugi s prav dobrim uspehom. Tečaj je vodil tov. Janez Kuhar. Tečajniki so razen osnovne zborovodske izobrazbe dobili napotke tudi za širše ljudsko-prosvetno delo: za knjižničarstvo, lutkarstvo, ljudske odre in ljudske univerze in so obiskovali tudi politične ure. Ob zaključku tečaja je imel tečajniški pevski zbor s sodelovanjem Slovenskega vokalnega kvinteta koncert po radiju z geslom »Slovenska Koroška v pesmi in besedi«.

Na enotedenskem tečaju meseca februarja 1949 v Radgoni si je 10 okoliških učiteljev prisvojilo najpotrebnejše glasbeno in tehnično znanje za vodstvo šolskih pionirskih zborov. Ves mesec avgust pa se je vršil v Sempetru pri Gorici zborovodski tečaj za goriško oblast. Tečaj je bil široko zasnovan. Po krivdi referentov nekaterih okrajnih odborov, ki so se omejili na razpošiljanje okrožnic, namesto da bi poskusili z živo agitacijo, pa obisk ni bil zadovoljiv. Za vso Primorsko se je udeležilo tečaja samo 15 tovarišev in tovarišic, po večini novincev v zborovodskem delu. Ni jim bilo lahko. Prebaviti so morali snov, ki se jim je podajala po 8 ur na dan. Pokazali so veliko požrtvovalnost in resnost. Tečaj je le dobro uspel. H koncu so tečajniki priredili koncert v bolnici za kostno tuberkulozo v Sempetru, se udeležili prostovoljnega dela na gradilišču Nove Gorice in zapeli tudi delovnim brigadam. Osem od petnajstih jih danes z uspehom vodi pevске zборе.

Podoben tečaj bi se bil moral vršiti v Mariboru za mariborsko oblast. Vršil se ni, ker se je prijavilo le 6 tečajnikov. Mariborska oblast bi ji mogla dati vsaj 36. Napako je treba iskati v malomarnosti in birokratizmu nekaterih neposredno zadolženih referentov in pa v nezadostni kontroli s strani vodstva.

Ze zgolj pregled tečajev nam kaže, da se je treba posluževati v borbi za glasbeni kader raznovrstnih organizacijskih oblik, treba je biti prožen in iznajdljiv. Uspehi zorijo počasi, delo je trdo, vendar letno. Izkušnje z začasnimi glasbenimi tečaji v zadnjih štirih letih so pokazale, da prinašajo le daljši in temeljiti tečaji zdrave in trajne sadove. Treba je izvesti ločitev med začasnimi in poglobljenimi tečaji. Noben začasniki tečaj naj ne bo krajši od enega meseca, a za temeljito šolanje zborovodij je neobhodno uvesti enoletne in še boljše dvoletne tečaje. S tečajniki naj delajo naši najboljši strokovnjaki, sami pa naj se med študijem delajo tudi praktično z zborom. Da pa se ustvari tečajnikom možnost praktičnih vaj, je potrebno, da se številno obiskovalcev posameznega tečaja v primeri z današnjim povprečjem zviša. Tečaji naj se organizirajo zato vsaj v oblastnem merilu. Politična in ideološka vzgoja na tečaju mora znati povezovati družbeno dogajanje s kulturno, umetniško in glasbeno problematiko. Razen zborovodskih je treba nujno uvesti še tečaje za vodje orkestrorv in godb. Teren to zahteva. Kjer ni mogoče izvesti strnjenege tečaja, naj se po potrebi uvedejo redni tedenski ali mesečni sestanki, kar so razen v Postojni preizkusili tudi že v Celju leta 1947. Taki sestanki so manj primerni za začetnike, utegnejo biti pa zelo koristni za poglobljanje praktičnega znanja.

Vzporedno z začasnimi ali obdobjnimi glasbenimi tečaji se je razvila še druga posebna oblika glasbeno-prosvetnega vzgojnega dela. To so stalni glasbeni tečaji. Ustanovljajo se pri kulturno-umetniških društvih, ponekod pa tudi kar pri glasbenih šolah. Ti stalni glasbeni tečaji so res nekako dopolnilno rednega glasbenega šolstva. Namenjeni so učencem, ki se ne morejo vpisati v glasbeno šolo, bodisi zaradi starosti ali ker nimajo predpisane izobrazbe, ali pa zato ne, ker se njihov instrument po učnem načrtu na glasbenih šolah sploh ne poučuje. V stalnih glasbenih tečajih se poučujejo ljudski instrumenti (saj za kitaro, harmoniko, citre in druge take instrumente še do danes nimamo primernejšega vrstnega imena), pihalni instrumenti in po potrebi tudi teoretični glasbeni predmeti. Tako se stalni glasbeni tečaji približujejo glasbenim šolam, le da imajo izrazit glasbeno-prosvetni značaj. Hkrati se po svojem namenu razlikujejo od začasnih tečajev. Začasni glasbeni tečaji služijo trdni osnovni izobrazbi ali pa strokovni pogloblitvi zborovodij in dirigentov. Stalni glasbeni tečaji pa naj nudijo priliko slehernemu ljubitelju, da se po svojih nagnenjih pod strokovnim vodstvom glasbeno izobrazi. Vendar je to samo njihova najsplošnejša naloga. Stalni glasbeni tečaji imajo še svojo posebno nalogo in ta je najvažnej-

ša: pripravljajo naj godbenike, pripravljajo zborovske pevce za uspešno delo v domači godbi, v domačem orkestru, zboru.

Zelo je značilno, da ljudje na terenu sami tudi tako pojmujejo naloge glasbenih tečajev. Ne smemo namreč prezreti, da je to obliko glasbeno-prosvetnega vzgojnega dela odkrilo ljudstvo in da smo jo od njega zgolj prevzeli. — V kraju je godba, pa brez naraščaja. Daleč je glasbena šola. Prizadevni dirigent, po navadi odslužen vojni muzik, poagitira med mladino, zbere sposobne okrog sebe in jih začne sam učiti. Poklicni glasbenik v mestu se malokdaj kosa z vsestranstvo, ki jo premore tak skromen glasbeni pionir. — Takšni samorodni začetki glasbenega pouka so pač vredni posebne pozornosti in študija. Ni namreč dvoma, da imajo svoje značilne poteze, ki so odraz krajevnega značaja in krajevnih potreb. Prav iz teh posebnosti se utegnemo veliko naučiti. Če smo jih spoznali, bomo znali glasbeno-prosvetno delo v kraju

## Ljudska tehnika, njen pomen, vsebina in organizacija

Kmalu po osvoboditvi se je v Sloveniji ustanovila Letalska organizacija Slovenije. Ta je izkoristila nekatere dobre izkušnje predvojnega Aerokluba, čeprav je vse svoje delo vskladila s pridobitvami Narodnoosvobodilne borbe. Kljub vsem slabostim, ki so se pojavile v tej organizaciji, se je takoj pokazalo, kako močan steber Jugoslovanske armade, more postati športno letalstvo in prvi jadralni center v Sloveniji, ki je kmalu dal prve povojne vojaške letalce.

Enako kakor pri nas v letalstvu, tako se je po vsej Jugoslaviji kmalu pokazala izredna živahnost na vseh področjih tehnike, zlasti v avtomotizmu, radioamaterstvu, fotoamaterstvu, in v brodarstvu. Potrebno je bilo vse te športne panoge, pri katerih se člani prostovoljno in z velikim veseljem sodelovali, koordinirati.

Zaradi tega je nastala v okviru Fizekulture zveze Jugoslavije leta 1946 komisija »Tehnika in šport«.

Ta komisija je v svojem prvem času registrirala in koordinirala delo nastajajočih organizacij katere koli oblike ali stopnje zgoraj naštetih panog, pa tudi drugih, ki niso tukaj izrecno navedene. Pri svojem delu je komisija leta 1947 ugotovila, da ne gre samo za šport, temveč za nov način vzgajanja strokovnjakov, zato je spoznala, da ji Fizekultura zveza Jugoslavije ne daje zaradi svojih drugačnih ciljev dovolj možnosti za vsestranski in nemoten razvoj. Aprila leta 1948 je bila komisija odpravljena, njene posle pa je prevzela samostojna organizacija »Ljudska tehnika«.

Danes je Ljudska tehnika v svojem polnem razmahu. Včlanjene ima tisoče in tisoče članov v zvezah za avtomoto, foto, radioamaterje, brodarje in letalstvo. K tem se te dni pridružuje še nova zveza, namreč elektrostrojna zveza. Ljudska tehnika zbira na osnovi prostovoljnosti in ljubezni do tehnike v svojih vrstah državljane obojega spola, jih vzgaja v duhu svetlih tradicij NOB, OF in KPJ ter jim nudi vsestransko pomoč pri preučevanju vseh tehničnih panog in disciplin. Mladino pod 18. letom pa zbira kot pionirje Ljudske tehnike.

Člani Ljudske tehnike imajo te dolžnosti:

1. Priznavati in izvajati statut Ljudske tehnike;
2. sodelovati pri delu organizacije ter izvajati navodila svojega vodstva;
3. redno plačevati članarino;
4. aktivno sodelovati pri spoznavanju tehnike, razvijati svoje strokovno znanje in pomagati ostalim, da bi tudi ti obvladali tehniko.

Ljudska tehnika seznanja člane s splošnim tehničnim napredkom in jim pomaga obvladati znanje o tehniki in tehničnem napredku, posebno iz področij, ki prihajajo za naše življenje in gospodarstvo praktično v poštev. Z rezultati, doseženimi na ta način, dviga Ljudska tehnika nivo tehnične kulture naših narodov, s tem krepi obrambno moč naše države in prispeva pri preobrazbi naše države v socializem.

Ljudska tehnika ima torej važno politično in vzgojno nalogo pri nadaljnji rasti naše domovine.

Osnovna programska načela Ljudske tehnike so ista kot načela Komunistične partije Jugoslavije, Osvobodilne fronte, Enotnih sindikatov Jugoslavije, Zveze borcev in drugih podobnih organizacij. Množično zbira delovno ljudstvo in delovno inteligenco in ju tehnično in politično ter po načelu, združiti prijetno s koristim, vzgaja.

Najboljšim članom nudi Ljudska tehnika možnost nadaljnega strokovnega razvoja, če je treba, tudi na tehniških visokih šolah.

Ljudska tehnika seznanja svoje članstvo z življenjem velikih mož, ki so spreminjali s svojimi iznajd-

prav usmeriti in razvijati, drugače ne.

Takih samoniklih — glasbeno-vzgojnih poskusov je vse polno po deželi. Stalne glasbene tečaje pa je ustanovilo do zdaj menda 6 kulturno-umetniških društev. V letu 1949 so delovali naslednji:

1. Oddelka za harmoniko in teorijo pri MKUD »Kajuh« v Ljubljani;
2. oddelka za kitaro in harmoniko pri SKUD »Jože Moškrič« v Ljubljani;
3. harmonikarska šola pri KUD »Hinko Smrekar« v Ljubljani;
4. godbena šola pri SKUD »Angel Besednjak« v Mariboru;
5. glasbena šola v rajonskem merilu pri KUD »Jože Hermank« v Mariboru;
6. oddelki za harmoniko in orkestrske instrumente pri SKUD »France Prešeren« v Kranju.

Pripravljajo pa se ustanovitev stalnih glasbenih tečajev pri SKUD »France Prešeren« v Celju in pri SKUD »Tone Cufar« na Jesenicah. (Nadaljevanje prihodnjic)

ba mi tehnični svet, in z delom, ki so ga vršili ti tehnični velikani. Končno daje Ljudska tehnika članstvu možnost, da uporablja vse tehnične pridobitve in iznajdbe na športni in amaterski način tako, da se mu pri tem vzbujajo veselje in da ima razvedrilo.

To svoje delo dosega Ljudska tehnika preko krožkov, klubov, grup in društev, in sicer:

s prirejanjem tečajev za posamezne panoge (šoferski, radioamaterski, foto itd.);

s praktičnim delom v delavnica, laboratorijih in šolah;

z izdajo knjig, časopisov, revij, priročnikov, brošur ter drugih publikacij;

s prirejanjem Tedna tehnike, Dneva letalstva, Radiotedna in drugih;

z organizacijo raznih prireditve, mitingov, akcij, obiskov, manifestacij, izletov, razstav in drugega. Na šolah se ustanovljajo edince kot krožki ali klubi tehnike. Obe obliki vsebujejo pa več panog ljudske tehnike, torej ne samo radioamaterstva. Ustanove dajejo krožkom na razpolago svoja učila in prostore ter druge potrebščine, da lahko delovne edince pričnejo z delom. Ker je pri takem delu nujno potrebna strokovna moč, so tudi učne moči rade volje ukazeljni mladini na razpolago. Vendar naj bi predvsem mladina sama sodelovala v organizaciji in se ob tem vezbala tudi v organizacijskih poslih.

Med šolsko mladino je vedno mnogo »skritih talentov«, ki nimajo vedno prilike praktično pokazati, za kaj imajo veselje in življenjsko nagnjenje. Samo teoretiziranje jim ne vzbudi potrebnega zanimanja, zato so po dovršeni srednji šoli, zlasti v prejšnjih letih, zelo dobri realisti prihajali na filozofsko ali juridično fakulteto. Upamo, da bo ob tesnem sodelovanju Ljudske tehnike s šolo drugače in ne samo, da se bodo mnogi odločali za realne poklice, temveč bodo tudi ostali z mnogo večjim zanimanjem sledili šolskemu pouku ker bodo lahko takoj v krožku Ljudske tehnike praktično preizkusili vse, česar so se naučili. Dobili bomo z leti nov kader ljudi, kader dobrih strokovnjakov, ki bodo imeli ob dovršitvi visokošolskega študija ali pa ob vstopu v kakršno koli tehnično službo za seboj že nešteto praktičnih izkušenj.

Upamo, da se bodo po vseh šolskih edincih prej ali slej razvili krožki ali klubi Ljudske tehnike. Za vsa pojasnila in navodila se naj interesi obračajo na Glavni odbor Ljudske tehnike Slovenije, Ljubljana, Cekinov grad, ali pa na okrajni odbor Ljudske tehnike na sedežu svojega ljudskega okrajnega odbora.

## IZ REPUBLIKEGA ODBORA SPD ZA SLOVENIJO

Zaključni račun za leto 1949 naj vsebuje naslednje sumarne podatke:

1. Pri okrajnih odborih:
  - a) stanje dotacije na dan 1. januarja 1949, dohodki v 1949, izdatki v 1949, stanje 31. XII. 1949;
  - b) fondi — ako jih upravljajo okrajni, za vsak fond posebej: stanje na dan 1. I. 1949, dohodki v 1949, izdatki 1949, stanje 31. XII. 1949.
2. Podružnice, ki same upravljajo fond: podatki pod 1. a.
3. Podružnice, ki ne upravljajo fondov, ne pošiljajo zaključnih računov.

Rok dostavnine: takoj, kajti: stalni rok za predložitev zaključnih računov za preteklo leto je bil že leta 1948 določen z 20. januarjem vsakega leta, lani smo spominjali na ta rok z okrožnico, videti pa je, da so naši forumi in blagajniki pozabili nanj, ker še do danes nismo prejeli za leto 1949 nobenega zaključnega računa.